SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 82. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MAY 2, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 2-го ТРАВНЯ 1991 Ч. 82. РІК XCVIII.

ПОСИЛИЛИСЯ РЕПРЕСІЇ ПРОТИ НЕЗАЛЕЖНОЇ ПРЕСИ

Київ (ПС УРП). — Тут в понеділок, 29-го квітня, в годині 3-ій ранку, назвавшись „сусідами", до помешкання, яке винаймає для пресового бюра незалежний кореспондент Анатолій Доценко, вдерлися три особи в цивільному. Один з напасників приставив ножа Доценкові до горла і сказав „не рипайся", два інших зробили брутальний обшук. Вилучили усі папери, записні книжки, диски з інформацією від комп'ютера та інше. Доценкові ножем нанесено кілька поверхневих поранень.

Два напасники, які робили обшук, виглядали досить пристойно і розмовляли між собою російською мовою.

За останній місяць це вже другий напад на А. Доценка. Крім того, 3-го квітня, під приводом перевірки пашпортів, до приватного помешкання кореспондента Українського Незалежного Інформаційного Агентства „Республіка" (УНІАР) Світлани Рябошапки прийшли представники міліції Печерського району Києва. Вони цікавились не пашпортом, а факс-машиною, магнетофоном, комп'ютером. Зажадали пояснень про походження апаратури. Обшук тривав п'ять годин і керував ним капітан міліції Ігор Льодяний. Старший лейтенант Петро Коробчук записав апаратуру до спеціяльного акту і в тому ж акті записав висновок, що житлове приміщення використовується не за призначенням.

Присутній при цьому адвокат Михайло Крутько звернув увагу міліціянтів на факти порушення закону в їхніх діях.

Іншого кореспондента УНІАР Віктора Ласкіна 11-го квітня затримали міліціянти у Симферополі разом з членом партії Демократичний Союз за розповсюдження незалежної преси. Керував затриманням старший лейтенант міліції Олександер Шаманов. В обох затриманих вилучили документи на право розповсюдження преси.

Адміністрація Держтелерадіо 18-го квітня звільнила з праці під надуманим приводом редактора радіо „Київ" Андрія Дерепу. Кореспонденти УНІАР повідомляють, що невдоволення начальства викликали програми для популярної молодіжної передачі „Три кольори", засновником якої був А. Дерепа. Вперше в історії Держтелерадіо А. Дерепа був за результатами опитування молодих журналістів цієї організації визнаний найкращим молодим журналістом Держтелерадіо 1989 року, тричі нагороджувався дипломом 1-го ступеня за найкращі матеріяли в творчому конкурсі. У січні 1990 року установчі збори організації Руху в Держтелерадіо обрали А. Дерепу своїм координатором. Репресії проти журналіста почалися після того, як він взяв участь у праці пресового центру Установчого З'їзду Руху та активно виступив за департизацію державних установ. Після Других зборів Руху А. Дерепа є пресссекретарем голови Руху.

„ЯВІР" У ВОРРЕНІ

Дітройт. — Тут у четвер, 9-го травня, в приміщенні Warren Woods Middle Scholl, East 12 Mile Rd., відбудеться другий з черги концерт вокального квартету „Явір", який приїхав з України в концертове турне по Америці та Канаді під патронатом Українського Народного Союзу. Початок концерту о год. 7:30 вечора. За інформаціями слід звертатися до д-ра Олександра Серафина на число телефону (313) 646-5882 або до фірми „Евшан" (514) 630-9858.

У Філядельфії помер о. М. Харина

О. шамб. М. Харина.

Філядельфія. — В неділю, 28-го квітня 1991 року, тут помер св. п. о. Мирослав Харина, митрофорний протоієрей, папський шамбелян, церковний і громадський діяч.

Від 1949 року перебував разом з родиною у З'єднаних Стейтах Америки, переважно у Філядельфії, був довший час головою Союзу Українців Католиків „Провидіння", віцепрезидентом Українського Конгресового Комітету Америки, редактором офіційних видань Філядельфійської Митрополії, обслуговував парохії, цікавився вихованням молодого покоління, був шанованим духовником в українській спільноті в діяспорі.

Св. п. о. М. Харина народився 9-го березня 1909 року у Матієві, повіт Новий Санч, Україна. Рукоположений 15-го лютого 1936 року у Львові, довголітній парох (1949-86) української католицької церкви св. Священомученика Йосафата в дільниці Френкфорт у Філядельфії.

Парастас правився у четвер, 2-го травня, о год. 7-ій вечора у згаданій церкві св. Йосафата, 2236 Ортодокс вул., а похоронні відправи у год. 10:30 рано в тій же церкві, а відтак на цвинтар св. Марії у Факс Чейс, Па.

Залишились у глибокій жалобі: дружина Марія, доньки — Христя з мужем Богданом Сеником і Дзвінка з мужем Християном Кульчицьким, син Ростислав, вісім внуків, брати — о. Володимир з дружиною Олександрою і родиною, Данил з родиною, о. Стефан, о. Михаїл з дружиною Ідою і родиною, Мирон з дружиною Павлею, братова Ольга з родиною, шваґрові — Наталка Петріна з мужем Богданом і родиною та Любов Ткачук з родиною.

Л. Лук'яненко відстоює свої права

Москва (ПС УРП). — Тут у п'ятницю, 19-го квітня, до міського суду Москви надійшла скарга від керівника Української Республіканської Партії Левка Лук'яненка на генерала армії, першого заступника голови КҐБ СССР Філіпа Бобкова та на головного редактора журналу „Театральная Жизнь" О. Пивоварова, оскільки у квітневому числі цього журналу надруковане інтерв'ю, дане генералом Бобковим кореспондентові Дрьоміній. В інтерв'ю генерал КҐБ зводить наклепи і ганьбить честь і гідність народного депутата України, заступника голови парляментської опозиції Народної Ради та керівника УРП Левка Лук'яненка.

Зокрема ген. Бобков сказав: „Нині в Україні керівником революційної партії є якийсь Лук'яненко. Свого часу він був засуджений за розбій на 25 років, тобто, його не різстріляли тільки тому, що тоді не було смертної кари..."

„Сказане генералом є свідомим наклепом", — пише Л. Лук'яненко в заяві до суду. Далі пояснюється, що політична партія, очолювана Лук'яненком, є першою законно зареєстрованою партією в Україні, згідно з діючим законодавством. УРП об'єднує політично зрілих людей, незалежно від їхньої національности, соціяльного стану чи релігійної приналежности, з метою створення соборної самостійної української держави і громадянського суспільства, заснованого на Універсальній Деклярації Прав Людини. У статуті УРП написано: „Для досягнення своєї мети УРП діє ненасильницькими, конституційними методами політичної боротьби".

Крім того, Л. Лук'яненка ніколи не притягали до відповідальности за розбій, а лише за переконання. Карний кодекс УССР в редакції 1927 року уневажнений з 1-го квітня 1961 року указом Президії ВР УССР з 29-го березня 1961 року, коли ввели існуючий і донині Карний кодекс, який не передбачає ув'язнення до 25 років, але допускає смертну кару.

Твердження Бобкова є суцільним наклепом, адже Л. Лук'яненко 20-го травня 1961 року засудили до смертної кари у Львівському обласному суді, а потім замінили кару на 15 років

(Закінчення на стор. 4)

С. МАЙДАНСЬКА В УІА

Ню Йорк. — Український Інститут Америки влаштовує літературно-музичний вечір Софії Майданської, поетки і скрипаля з Києва. Імпреза відбудеться в суботу, 4-го травня, о год. 8-ій вечора, тут в приміщенні УІА, 2 East 79 St. в Ню Йорку. В програмі — читання поезій і виконання скрипкових композицій Володимира Губи, написаних для поетки.

ОБГОВОРЮЮТЬ ПРЯМУ ДОПОМОГУ РЕСПУБЛІКАМ

Вашінгтон. — У Конгресі ЗСА зголошено законопроєкт, який значно змінив би теперішню американську політику у відношенні до Совєтського Союзу. Законо проєкти про „підтримку демократії та самовизначення у Прибалтиці та інших республіках СССР" зобов'язали б Уряд ЗСА спрямувати допомогу, призначену для СССР, до поодиноких республік, а це в свою чергу вказало б на підтримку ЗСА тим республікам, які змагаються за свій суверенітет.

Крім того, така тактика ЗСА піднесла б ці республіки в міжнародних спілкуваннях до рівноправних партнерів, а будь-які зусилля зі сторони Москви силою здушити стремління до демократизації поодиноких республік могли б пошкодити відносинам ЗСА з СССР.

Законопроєкти спільно опрацювали Український Народний Союз, Вірменська асамблея Америки, Об'єднаний крайовий комітет балтійських американців, Литовсько-американська громада, Конгрес російських американців, Латишсько-американська асоціяція, Естонсько - американська крайова рада та Проєкт миру (організація, що підтримує демократію в Грузії).

Згаданий законопроєкт ч. 1603 у Палаті Репрезентантів внесли в Палаті Репрезентантів 22-го березня конгресмени Дейвид Боньо і Джері Луїс. У Сенаті ідентичний законопроєкт ч. С860 внесли на обговорення 18-го квітня сенатори Роберт Дол, республіканець з Кензас, і Пол Саймон, демократ з Ілліной.

Ці законопроєкти є подумані, як перші підставові кроки до прямого спілкування поміж ЗСА та республіками СССР. Схвалення цих законопроєктів є дуже важливим і кожний може в цьому бути допоміжним, зв'язуючись зі своїм конгресменом та сенаторами з вимогою підтримати ці законопроєкти.

Не хочуть зменшити відсотків

Вашінгтон. — Міністри фінансів і голови центральних урядових банків семи індустріяльно розвинутих демократичних країн відкинули пропозицію Адміністрації Джорджа Буша зменшити відсоток від позичок з метою допомогти З'єднаним Стейтам Америки в боротьбі з рецесією і запобігти рецесійним процесам в інших державах. Учасники наради погодилися розглянути американську пропозицію в майбутньому.

В інтерв'ю секретар департаменту фінансів ЗСА Ніколас Брейді намагався уладнати розходження зі своїми колегами з Великобританії, Німеччини, Італії, Канади, Франції і Японії. „Майбутнє покаже, що ми маємо рацію", — сказав він.

Однак економісти, на яких покликується кореспондент агентства АП Мартін Крацінгер, вважають, що банки Німеччини найближчим часом підвищать відсоток на позички.

„Від нинішньої зустрічі у Вашінгтоні навряд чи можна було чогось очікувати", — сказав у розмові з кореспондентом агентства Ассошейтед Пресс **Майкл Еванс**, голова столичної консультативної фірми, яка займається економічними дослідженнями.

Коментатори вважають дивним те, що президент Джордж Буш особисто звернувся до міністрів з пропозицією зменшити банківський відсоток. Президент німецького Бундесбанку Карль Отто Піоль у розмові з журналістами висловив здогад, що економічний спад викликаний не так високим відсотком, як іншими обставинами. „Ми повинні привикнути до думки, що деякий час відсоток буде вищим, ніж всі хотіли б. Це зв'язано з тим, що бракує готівки", — сказав він.

ЄЛЬЦИН ВИСУНУВ НОВІ ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ ВУГЛЕКОПІВ

Москва. — Голова Верховної Ради Російської федерації Борис Єльцин відбув цілоденну розмову з представниками профспілок страйкуючих робітників, зокрема вуглекопів із Сибірських копалень, висунув нові пропозиції полагодження політичних і соціяльних вимог страйкуючих робітників і закликав профспілки покінчити зі страйком, який не тільки поглиблює економічну кризу в цілому Совєтському Союзі, але спричиняється до зросту політичної напруги в країні.

Єльцин запропонував незалежним робітничим профспілкам вийти з-під всесоюзної юрисдикції і підпорядкуватись повністю урядові Російської федерації, чого зрештою домагаються самі російські робітники, підтримуючи ідею Єльцина, що всі природні багатства повинні належати республікам, а всесоюзний уряд залишить за собою тільки дорадче право.

Покищо не відомо чи про позиція президента РСФСР була узгіднена із союзним урядом, а зокрема президентом СССР Міхаїлом Горбачовим, чи Єльцин висунув її без такого порозуміння. Але якби воно не було помічники Єльцина вже ведуть переговори з профспілками про закінчення страйку і обговорюють деталі поліпшення умовин і підвищення життєвого рівня робітників. Очевидно, Єльцин застосував у переговорах з вуглекопами нову тактику. Він їм представив загальну політичну й економічну ситуацію в РСФСР, а потім заявив, що „я не прийшов наказувати вам чи ви маєте, чи ні закінчувати страйк. Це виключно ваша проблема і ви так само відповідаєте за стан в республіці, як я й ті, що стоять сьогодні при владі". Одним словом, він перекинув велику частину відповідальности за економічний стан в республіці на зорганізоване робітництво.

Представники профспілок влаштували Б. Єльцинові стоячу овацію, а в дискусіях далі домагалися резиґнації з посту президента М. Горбачова. Численні дискутанти вимагали від Єльцина, щоб вияснив їм, що було темою таємної розмови речників дев'ятьох республік з Горбачовим 23-го квітня і що собою представляє договір про який з такою бундючністю генеральний секретар ЦК КПСС говорив на пленарній сесії ЦК на другий день, тобто в середу, 24-го квітня. Новокузнецькі робітники заявили, що вони покищо страйк не відкликують поки Єльцин не дасть їм задовільної відповіді і не підпише з ними договору про поліпшення їхнього соціяльного стану.

Президент РСФСР запевнив представників вільних профспілок, що М. Горбачов погодився поділитися владою з дев'ятьма республіками, створити комісію, яка працюватиме над новою конституцією СССР і відбути вільні вибори для вибору президента СССР і народних депутатів. Представники республік погодилися працювати в напрямі припинення демонстрацій і страйків та підтримувати урядові заходи для піднесення економіки. В тому напрямі і Єльцин говорив з робітниками і частину з них навіть переконав, що М. Горбачов зрезиґнував з його колишньої політичної лінії і пов'язаности з консерватистами. Чимало робітників не повірили Єльцинові і закликали свої колеги продовжувати страйк, який є одиноким засобом боротьби за справедливість і демократичні права.

Політичні спостерігачі думають, що таким самим шляхом усмирення робітничих страйків підуть напевно відповідальні особи вісьмох інших республік, які брали участь в нарадах з М. Горбачовим.

Наступив розкол в Російській демократичній партії

Москва. — Два відомі опозиціонери до теперішнього комуністичного режиму, очолюваного генеральним секретарем ЦК КПСС і президентом СССР Міхаїлом Горбачовим, і члени Російської демократичної партії, світовий чемпіон гри в шахи Гаррі Каспаров і Аркадій Мурашов, вийшли зі залі нарад згаданої партії, яку в Совєтському Союзі можна назвати найбільш радикальною, від дали свої членські виказки після гострих дебат в суботу, 27-го квітня, у яких був замішаний також керівник цієї партії Ніколай Травкін, і погрозили створенням альтернативної партії.

За ними зі залі вийшли понад 100 інших членів, які не погоджуються з політикою і тактикою Травкіна, — каже совєтське пресове агентство ТАСС. „Я не вважаю цього афронту розколом в Російській демократичній партії, — заявив Травкін кореспондентові незалежного російського інформаційного агентства, — а вихід Г. Каспарова, А. Мурашова і кількох їхніх симпатиків вважаю виходом з партії непотрібних людей". Він запевнив кореспондента, що їхній вихід не матиме великого впливу на політику і розвиток партії.

Кореспонденти, західні і місцеві, совєтські, які були зацікавлені висвітленням справи, не змогли вислухати другої сторони тому, що Каспаров і Мурашов покищо відмовлялись від коментарів. „Все, що тут сталося, не можна назвати демократією", — заявив Каспаров на зібранні членів партії в суботу, 27-го квітня. ТАСС, урядове агентство, яке, очевидно, зацікавлене у розбиті Демократичної партії і будь-якої іншої партії, крім Комуністичної, натякає на радикалізм росіян, згуртованих в партії Травкіна і на те, що Каспаров, мовляв, домагався рівних прав також для національних меншостей, яких партія Травкіна взагалі не признає, іспо-

(Закінчення на стор. 3)

ВІДЗНАЧЕНО ЧОРНОБИЛЬСЬКИЙ ДЕНЬ ЖАЛОБИ

Шахтарі, студенти, мешканці Києва вийшли на вулиці, щоб пригадати про марево Чорнобиля, що висить над Україною.

(Фото: ред. М. Коломиєць)

Київ (УНІАР). — Тут 26-го квітня, як і по всій Україні, відбувся мітинг-реквієм, присвячений п'ятій річниці трагедії в Чорнобилі.

Близько 20 тисяч киян взяло участь у мітингу скорботи на майдані Св. Софії. Єпископ Рівенський і Житомирський УАПЦ Владика Антоній відслужив жалобний Молебень. Очолив Службу Божу Патріярх УАПЦ Мстислав. Мітинг відкрив депутат ВР СССР Юрій Щербак, виступили від Народної Ради Микола Поровський та Іван Заєць, від „Зеленого Світу" Володимир Іванов, представники Руху та УРП, страйккомів. З пропозицією збирати фонди на спорудження пам'ятника по жертвах Чорнобиля, Собору на Білій Крові, що мав би стати на Черепановій горі у Києві, виступив український кінорежисер Віктор Ткаченко. Скорботно звучав під час проведення мітингу хор „Гомін" під керівництвом Леопольда Ященка.

Відбувся круглий стіл з представниками фракцій „Зелених" у Європарляменті. Участь взяли представники Європарляменту, що прибули з Франції, Бельгії, Німеччини, Італії, представники делегацій Австрії, Голландії, Швайцарії. Від України учась взяли народний депутат СССР Ала Ярошинська, представник Фонду Жертв Чорнобильської Катастрофи Наталя Карпан, почесний президент Спілки Чорнобиль Валерій Болотов. Обговорювалися проблеми екології і питання допомоги Україні у подоланні наслідків катастрофи.

По всій Україні о 12-ій годині полудня протягом п'яти хвилин гуділи сирени на всіх великих заводах та інших підприємствах. Гуділи також сирени усіх видів транспорту, на знак скорботи по загиблих та постраждалих від **чорнобильського** лиха. В кожній області проведено збірку грошей на лікування дітей свого реґіону. Промовці говорили впівголосу, не було чути вигуків, тисячі людей мовчки тримали засвічені свічки, національні прапори з жалобними стічками приспущені. Цілий день весь транспорт рухався з засвіченими фарами, в усіх містах, по всіх парафіях відслужено Панахиди. **А в годині 1:23 ночі, тобто в час, коли стався вибух Четвертого бльоку на Чорнобильській АЕС, у столиці України спалахнули** тисячі свічок в пам'ять про всіх, кого скосило чорнобильське лихо за п'ять років після трагедії.

Від собору св. Софії мовчки ішла містом мовчазна процесія людей у протигазових захисних масках. Вони зупинялися на короткий час біля тих підприємств і установ, які так чи інакше відзначені чорнобильським тавром. В такий спосіб організація „Зелений Світ" зверталась до людської совісті. Задзвонили церковні дзвони, погасли світла в будинках.

Не було організації чи партії, яка б не проводила у цей день свою жалобну акцію. На цей день припинилися усі політичні пристрасті, а страйкуючі шахтарі перенесли до фонду для жертв радіяції свій вклад.

Подібні всенародні жалобні акції відбулися у Львові, Тернополі, Івано-Франківському, Вінниці, Черкасах...

(Закінчення на стор. 3)

У СВІТІ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР Північно-Атлантійського Оборонного Союзу (НАТО) Манфред Вернер заявив у Празі, що НАТО не має в пляні цілковито ізолювати Совєтський Союз, але було б побажано, щоб керівники СССР не ставились ворожо до теперішньої нової концепції европейської оборони. „Ми не маємо наміру порушувати теперішній баланс сил на европейському континенті чи поширювати наші впливи на сході", — заявив Вернер кореспондентам. Він підкреслив, що покищо не немає такого пляну приймання колишніх соціялістичних країн, сателітів СССР, в систему НАТО.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ справ Великобританії Даглес Герд також поїде ще цього тижня на Близький Схід і відвідає Кувайт, Єгипет, Йорданію і Савдійську Арабію. Герд має намір скріпити відносини між Великобританією і згаданими країнами і довідатись, яку саме ролю може відіграти Англія для врегулювання арабсько-ізраїльського конфлікту. В Кувайті міністер говоритиме про проблеми допомоги Великобританії для відбудови знищеної окупацією країни і про гуманітарні проблеми.

СОВЄТСЬКИЙ ПІЛОТ, який в 1983 році зістрілив ракетами корейський пасажирський літак і всі 269 пасажирів і залога загинули у хвилях моря, заявив тепер, що він знав до якої цілі він стріляє і йому було відомо, що пасажирський літак не представляв жодної загрози для Совєтського Союзу. Пілот Геннадій Осипович розповів про зістрілення цивільного літака кореспондентам газети „Ізвєстія" ще в січні цього року, але корейська телевізійна сітка розкрила корейському народові прізвище летуна щойно тепер. Очевидно, розповідь Осиповича дещо відрізняється від совєтського офіційного повідомлення про зістрілення літака Боїнг-747 корейської цивільної лінії, який летів з Ню Йорку до Сеулю. Можливо тому досі не було ще совєтської урядової реакції на зізнання летуна. Після зістрілення кремлівські керівники спочатку мовчали, а потім заговорили про „шпигунський літак", який сповняв шпигунську місію для ЗСА. Очевидно, в Кремлі ще тоді не сподівалися „перестройки" і не знали, що справа повітряного пірата вийде на верх, кажуть спостерігачі.

ГОЛОВНЕ ВІЙСЬКОВЕ командування югославської армії наказало послати до кількох місцевостей Хорватії танки, панцерні вози та іншу тяжку зброю, щоб нібито перешкодити зударам між хорватами і сербами, двома найбільшими національностевими групами в Югославії. Югославське пресове агентство ТАНЮҐ повідомило, що президентська рада зарядила позачергову сесію усіх урядових інстанцій для обговорення зросту напруження в Югославії в останньому часі. Вибори минулого року причинились до зросту націоналізму в багатьох республіках Югославії, бо до голосу „а радше до влади, прийшли некомуністи, які з першого дня розпочали позбуватися зі своїх республік „чужого елементу". Крім того „хорвати прочистили уряд від комуністів, а серби навпаки голосували за комуністів і на цьому тлі боротьба ведеться до сьогодні.

В АМЕРИЦІ

У ПОНЕДІЛОК, 29-ГО КВІТНЯ, у Вашінґтоні почалось весняне засідання Міжнародного валютного фонду. З цієї нагоди сюди прибув цим разом тільки один представник із Совєтського Союзу, Григорій Явлінський, економіст і політик, який від'їхав ще перед початком нарад дуже роздратованим. Справа в тому, що коли шість місяців тому на осінньому засіданні МВФ з відкритими раменами вітав представників СССР, а зокрема Г. Явлінського, головного автора 500-денного пляну Шаталіна для швидкого введення в СССР ринкової економіки, говорилося, що в скорому часі СССР стане повноправним членом МВФ, з підтримкою фінансистів західного світу, в своєму прямуванні до вільної економіки. Тепер все затрималося — повний зворот, зокрема після участи совєтського війська у придушенні Прибалтики, та жодного поступу до вільного ринку. Все це охолодило охоту включити СССР до МВФ, натомість розвинулось куди більше зацікавлення тими країнами Східньої Европи, які стараються свою економіку направити в сторону вільного ринку.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to: "Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302 Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Курди й Саддам Гуссейн

На всіх каналах телевізорів можна було бачити, як один курдський лідер цілується зі Саддамом Гуссейном. До речі: ці обійми й поцілунки на політичних зустрічах — це виключно східній звичай, який, мабуть, коріниться ще з прадавніх часів, — на культурному Заході він невідомий. Обійми й поцілунки цього курдського діяча і Саддама Гуссейна припечатували згоду, до якої вони дійшли: Саддам Гуссейн обіцяв, що курди, які втекли були в недоступні гори, до Туреччини або Ірану, коли повернуться до своїх домів в Іраку ніхто їх не буде переслідувати і держава допоможе їм відновити нормальне життя. Далі: Саддам Гуссейн обіцяв надати автономію цій гористій околиці Іраку, яка заселена компактною більшістю курдів.

Цю подію можна розглядати з різних аспектів. Ті курдські „угодівці", які пішли до Саддама Гуссейна напевне не менші патріоти своєї батьківщини, як принципіялісти, які воліли залишитися в шатрах, доставлених допомоговою місією Організації Об'єднаних Націй з вичікуванням, що їм принесе завтрашній день. Але кожний із цих втікачів мріяв і мріє, щоб могти вернутися до рідного місця замешкання і віднайти там, може, давніх сусідів, членів рідні і приятелів. Таке відчували й усі ми, які втікали перед приходом большевиків, чи використовували можливість утечі, — всі ми прагнули вернутися і не верталися, бо висів над кожним із нас Дамоклевий меч — КҐБ. Те саме тепер із курдами. Це не було перше повстання курдів проти Іраку і це не була перша „угода". Курди у числі понад 2 мільйони були розпорошені в кількох країнах і тільки мріють про „самостійний і соборний" Курдистан. Не маючи його — вони радо закінчили би тепер етап своєї мартирології і вернулись би — якби не страх перед Саддамом Гуссейном. Вони повірили би у вартість цієї останньої обіцянки Саддама, якби дістали „міжнародну ґарантію". Від кого?! Хто її може дати? Доля курдів, як кожного народу у світі, не належить до юрисдикції ООН, які — у теорії — є міжнародним інструментом миру, а не установою, що має опікуватися кожним поневоленим народом. Адже членами Організації Об'єднаних Націй є також поневолювачі, — СССР і Комуністичний Китай є членами Ради Безпеки ООН з правом вета — членами ООН є Куба Фіделя Кастра і Лівія Муаммар Каддафі. Коли Джордж Буш дістав від Ради Безпеки ООН 10 резолюцій, які леґалізували дії 28-ох держав міжнародної коаліції проти Іраку, то це тільки тому, що Кувайт лежить в обширі найбільшого у світі басейну нафти.

Саддам Гуссейн погодився на продиктовані йому передумови офіційного перемир'я і він дав згоду у минулому тижні на відкликання війська з одного прикордонного містечка, яке стало центром тимчасового поселення курдських втікачів. Але ці втікачі смертельно лякаються відходу американських вояків, як єдиних направжніх ґарантів їхнього життя і безпеки. Довір'я — це одна з основних прикмет людського життя. Воно потрібне й подружньому, родинному, громадському, культурному та господарському житті. Коли, буває, жидівський бизнесмен має довір'я до свого земляка (цього самого релігійного визнання) — він не потребує списаної умови: стиск рук є достаточною ґарантією. Навіть Міхаїлові Ґорбачову люди в СССР перестали вірити, бо він загирив це довір'я своїми обіцянками на протязі п'ятьох років урядування і ламанням тих обіцянок.

Як довго живе й урядує в Іраку С. Гуссейн нема дійсного миру. В минулому тижні генерал Колин Павелл, голова шефів об'єднаних штабів, виявив, що на водах Близького Сходу залишається американська морська армада і що тамошня летунська скріплена база. Над Близьким Сходом усе ще паде тінь Саддама Гуссейна і ніхто не вірить, що він перестав бути собою. У цьому й нещастя курдів.

Президент Буш кількакратно заявив, що він не хоче, щоб бодай один американський вояк згинув у громадянській війні в Іраку і тому не взяв активної участи у повстанні курдів проти Іраку. Він, Буш, вірить, що Саддам не втримається при владі, та він може помилитися. Покищо курди таки рискують і вертаються „додому". —

УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО В УКРАЇНІ ДАЛІ ОДИН ЖАХ

(м.б.) Після тримісячної перерви, причин якої досі ніде не вияснено, зачала „прилітати" до мене знову, чи радше „пришкандибувати" „Літературна Україна". Передучора прийшло аж три числа: за 27-ме грудня 1990 року, 3-те січня і 7-ме березня 1991 рік. Спасибі і за те. В числі за 3-го січня ц.р., вміщено інтересне інтерв'ю зі заступником міністра народної освіти УССР, Іриною Хоменко, на тему „Національна школа на Україні — як відбувається процес її відродження". Чи насправді є початок відродження? Українізацію України треба зачинати від безперечно дітей, від школи. Ментальність і душу старого покоління ледве чи заторкнеш. А як з тим діло? Як виходить з розмови з міністром Хоменком, — поступ за останний рік „відродження" радше мізерний. Ось цифри як нанині:

Усіх шкіл на Україні 20,819, в тому сільських 14,966, міських 5,853. В них навчається 6,850.800 учнів. У 15,316 школах навчання відбувається українською мовою. Коли прийняти, що в сільських школах навчання ведеться по-українському, то у ледве 350-ох школах несільського типу йде якесь навчання рідною мовою. В україномовних школах на 6,850.800 загального числа учнів навчається 3,280.300 учнів, з чого виходить, що більшість учнів на Україні, бо 3,570.500, навчається таки в російськомовних школах. Міністер Хоменко каже, що за минулий рік перебудови кількість україномовних шкіл зросла на 109 шкіл, і нині є всього 4,303 чисто російських шкіл і 981 „змішаних", тобто таких в яких додано навчання деяких предметів рідною мовою, або уведено паралельні кляси. Отже який підсумок? На рахунок — то „українських" шкіл понад тричі більше як російських, але ці українські — це малі сільські школи, де навчається по кількадесят, чи сотні учнів, коли у великих містах — це школи, де учнів хоч тисяча!"

По містах, хоч плач! Ось візьміть до уваги, хоч би Київ: у Києві працює 307 шкіл, у яких навчається 341,300 учнів. З українською мовою навчання — 49 шкіл з 36,800 учнів, російською мовою 123 школи з 145,900 учнів, врешті „змішаних" російсько-українських 135 шкіл. Всього у Києві навчається українською мовою тільки 85,800 дітей, ... у цілому 25.1 відсотка. Міністер Хоменко чваниться, що це приріст з 22.3 відсотка з 1985/86 років. Усе ж це малувато. От таке твориться у цій патріотичній столиці, де більшість населення голосували проти союзного договору, але не за рідну, свою школу, не за майбутнє народу!

А що діється на периферіях? Хоменко каже: „У 46 російськомовних школах Дніпропетровська нещодавно почали діяти 106 українськомовних класів, а загальна картина така: зі 147 шкіл — 83 є російськомовними, 10 — українськомовними, 54 'змішаними'. В Запоріжжі зі 107 шкіл, лиш одна україномовна, 25 'змішаних', решта 81 — російськомовні; в 23 російськомовних школах відкрито по одному класу з українською мовою навчання. В Миколаєві з 61 шкіл нема жодної українськомовної, російськомовних 52, змішаних — 9. В 7 російськомовних відкрито 20 класів з українською мовою навчання. У Донецьку — 152 школи. З них одна українськомовна, одна 'змішана' ".

На заввагу, що такий жалюгідний стан українського шкільництва викликує тривогу, міністер Хоменко відповіла: „Національна свідомість, (а з цим пов'язане відродження національної школи), як і повага до культурних надбань, моралі, традицій, має народжуватись у природному осередку суспільства — сім'ї. Сім'я є першосновою виховання... Щоб так сталось, це вимагає довготривалої роз'яснювальної роботи, спільних дій у всіх галузях нашого суспільного життя. Безперечно головною опорою сім'ї, берегинею рідного слова, рідної культури мають бути навчально-виховні заклади". Хоменко добачується поступу в тому, що в російськомовних школах відкриваються україномовні перші кляси, що „потік листів батьків про звільнення їх дітей від вивчення української мови і літератури в російських школах зменшується", і надіючись, що воно йде до кращого, і твердить: „Школа — це невіддільна частина суспільства. І звичайно ж, усі хвороби суспільства виявляються і в її діяльності... ". Святі слова. В. Галичині, на Балтиці — є свої школи, бо так батьки за них боролись і далі змагаються. На Східній Україні режим зламав волю народу. Батьки бажають найкращого своїм дітям. Їм упоєно, що українська мова нижча, що з нею успіху у житті не досягнеш. Нині — правда — тиск режиму зменшився. Але психози меншевартости скоро не викорениш. А батьки щонайменше інертні. Змін не домагаються. Тому українізація на тому важливому відтинку така квола. І в результаті для більшости малят цього покоління російська мова буде далі „рідною", бо далі нею користуються вдома батьки, головно ті, що вийшли з села, і перейшли болючий процес пристосування.

Коли пишу ці рядки, засоби масової інформації розповсюджують вістку, що президент Буш затіяв дуже революційну і спасенну спробу підвищити рівень американського шкільництва, яке так позаду европейського зокрема німецького і японського, що є поважною загрозою для ЗСА — це часи так важкої індустріяльної компетиції. А я думаю: які безнадійні всі такі заходи, де не вказується на суспільство, а особливо на його основну клітину— сім'ю, як чинник, який єдино може зарадити лихові, створюючи для молодих людей домашню атмосферу, де можуть цвісти студії та наростати інтелектуальні вартості. На Україні нам на потребу родинна атмосфера, де живуть національні цінноці. В ЗСА вага радше кладеться на загальнолюдські вартості. Але вартості мусять плекатись у сім'ях. Доки суспільство, як цілість, не зрозуміє ваги чинника родини, як підґрунтя для школи, доки всі заходи адміністративних чинників, які б вони софістиковані, добре продумані, і головно коштовні, не були — зусилля даремне. Так в Україні, як і тут. Отже, мабуть буде треба, маючи на увазі стан шкільництва в ЗСА, Німеччині, Японії й Україні, прийняти за труїзм „яке суспільство — така школа", чим „які школи таке суспільство". А це для нас прикре, бо ми хочемо вірити, що школи допоможуть нам зукраїнізувати Україну.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СПОРТ — АТРИБУТ САМОСТІЙНОЇ ДЕРЖАВИ

У четвер, 25-го квітня, ми мали шану вітати в редакції „Свободи" і в Головній Канцелярії УНСоюзу, відомого під сучасну пору і енергійного депутата Верховної Ради України , голову підкомісії фізичної культури, спорту і туризму, колишнього дисидента Ярослава Кендзьора та першого президента ФК „Карпати", Львів, координатора святкувань 80-річного ювілею СТ „Україна" Львів, Юліяна Кордіяка, обидва є провідними членами Української Спортивної Асоціяції у Львові. З цієї нагоди редактор „Спортових Вістей" „Свободи" відбув з гостями інтерв'ю.

* * *

У першу чергу, дорогі наші гості, ви, які ще кілька днів тому перебували в Україні, розкажіть нам, будь ласка, про загальний сучасний стан на рідних землях, під оглядом — політичним й економічним та дальший поступ національного відродження.

Я. Кендзьор: Ситуацію в Україні треба розглядати у загальному контексті політичної ситуації в совєтській імперії. Процес спротиву московському центрові і комуністичним структурам в Україні наростає, посилюється страйковий рух. Невдоволення катастрофічним погіршенням економічної ситуації і умов життя опановує навіть ті прошарки української громадськості, які ще не дійшли до розуміння і сприйняття національної ідеї. Здається, усі нарешті (за вийнятком комуністичних ортодоксів) збагнули, що так званий соціялізм, комунізм і комуністична ідея — це нещастя і страждання усіх народів, котрим це „благо" було нав'язане. Поступ національного відродження уже не зупинити нікому і нічим. Але для того, щоб він досяг свого логічного завершення і здобув мету, яку ставимо-незалежну українську державу, — треба з'єднати зусилля усіх демократичних сил в Україні і за її межами. Скординувати свої зусилля ідеї з демократичними силами сумежних республік, з усіма, хто готовий виступити проти тоталітаризму. Розбіжність у виборі тактики і стратегії боротьби проти комуністичної монополії на владу і державу спрощує завдання нашим противникам в обороні свого становища. Дозвольте пояснити, що маю на увазі. Частині представників демократичних сил і мені в тому числі радикали дорікають, що ми агітуємо проти страйків надмірно обережні у виборі форм і засобів боротьби з комуністичним режимом. Ми виступаємо проти забави у страйки, проти таких страйків, які нікого не налякають і не змусять противника піти на серйозні поступки. Чи може лькальний, чи навіть загальний страйк на Львівщині переслідувати імперію? Ні! Він тільки допоможе задушити демократичну владу Львівщини, яка відчайдушно борсається, щоб у цьому страшному хаосі, котрий отримав у спадок, зробити бодай якесь поліпшення для людей. Чи злякали березневі страйки шахтарів Донбасу, Львівщини, страйки деяких заводів Києва, Львова комуніста Гуренка і його компанію! А тим більше Ґорбачова і Павлова! Всі ми бачили, що ні. Страйки мусять бути і я за такий страйк, який спаралізує функціонування існуючого режиму. Це мусить бути всеукраїнський політичний страйк! А такий страйк треба готувати серйозно, створюючи повсюдно відповідні структури з єдиним керівником. Галичина до цього, гадаю, в основному готова. Праці вимагається багато на східній Україні. Адже страйки Донбаські, Київські, Львівські не підтримали ні в Одесі, Херсоні, Миколаєві, Харкові, Чернігові, Полтаві та й в інших областях.

— У березні ц. р. минув рік від заснування у Львові Української Спортивної Асоціяції. Який поступ зробила УСА за цей час, чи має можливості ця однорічна „дитина" вирости на сильну й поважну спортову організацію в Україні?

Ю. Кордіяк: УСА — не суто спортова організація. Мета — відродження національного спорту, його давніх традицій, звичаїв: організація спортових установ, турбота про тіловиховання наших людей та їх здоров'я, пошук забутих імен, пам'яток. За рік, що минув, УСА зміцніла організаційно, затверджено плян роботи на 1991 рік. Ми передбачаємо багато спортових імпрез, виховних заходів. Так, наприклад, у ці дні, 28-го квітня УСА організувала сходження на гору Маківка біля Гребенова в Карпатах вшанування пам'яті УСС-ів, поляглих у боях за волю України. Восені минулого року подібне сходження було на гору Ключ на честь 72-ої річниці ЗУНР. УСА залучила чимало колективних членів для ФК „Карпати", КЛК, СК „Електрон", СК „Політехнік" та інші, створено ряд комерційних структур — малих підприємств, які повинні дати УСА матеріальні підвалини, бо наразі фінанси — то ще слаба сторона, шукаємо спонзорів, щоб мати змогу плідно працювати. Приємно, що дали згоду на підтримку УСА директори таких солідних фірмів, як Львівфарм (пан Роман Беряк) „Львівтрансгаз" (Ярослав Кривко), „Спорттовари" (Олекса Посікіра), та інші.

Головною імпрезою цього року для нас буде святкування 80-річчя СТ „Україна", яке організує УСА у

(Закінчення на стор. 3)

Володимир Сушко

Наш княжий город Перемишль

Недалекі, бо вже в червні ц.р., пастирські відвідини Перемишля Папою Іваном Павлом II в часі його поновної поїздки до Польщі і його зустріч там з нагоди привернення правного статусу нашій старинній Перемиській Епархії з Главою Української Католицької Церкви, Блаженнішим Мирославом І. Любачівським, який приїде на цю зустріч зі Львова, безумовно будуть взнеслою подією в житті нашої церкви і її вірних.

Вони, беручи під увагу великий авторитет Папи серед поляків, сподіємось, не лишаться і без свого злагіднюючого впливу на майбутнє наставлення поляків до українців на цих наших окраїнних етнографічних землях, що нині знаходяться у кордонах Польщі, у першій мірі в нашому історичному городі Перемишлі й тісно пов'язаній з ним Перемиській землі.

У минулому це наставлення було як не холодне, то прямо вороже, бо польська сторона всюди і все не лише заперечувала українську ідентичність цій землі але і насильно нищила і усувала всі сліди, які вказували на цю нашу історичність.

Як відомо, до 1340 року, в котрому Перемиська земля опинилась на довші століття під польським пануванням, вона становила наше Перемиське князівство, яке належало до Київської Руси-України, а Перемишль був його столицею. Контроверсійну вістку з „Повісти Временних Літ", що „Володимир пішов на ляхів і зайняв їхні городи, Перемишль, Червень й інші...", сьогодні оспорюють не лише українські але і польські та чеські історики, як А.Ф. Ґрабський, Ф. Дворнік і Л. Нідерлє. Вони доказують, що коли Володимир заняв Перемишль, то це були тоді „нічиї землі" після зайняття Перемишля чехами на короткий час. Польських людей перед XI століттям взагалі не було в Перемиській землі, а її населення від VII століття становило українське плем'я білих хорватів.

Ці історичні факти були все сіллю в оці полякам, які безперервно намагались доказувати польськість цих земель.

Про такі це недавні, бо вже тепер у повоєнному часі, намагання поляків хочеться згадати в цій статті. Інформації беру із джерельної праці Мирослава Д. Нимціва п.з. „Археологічно-архітектурні розкопи княжого Перемишля", що була поміщена в монументальному Науковому Збірнику Українського Католицького Університету св. Климента Папи п.н. „Intrepido Pastori", виданому в Римі 1948 року на честь Блаженнішого Патріярха Йосифа в 40-ліття вступлення на Галицький Престіл 1-го лютого 1944 року.

У 1950 роках Ряшівське воєвідство, в межах якого тепер знаходиться Перемиська земля, заплянувало спеціяльні археологічні розкопи з нагоди приготувань для відзначення 1000-ліття існування польської держави, щоб розслідити раннє поселення воєвідства і потвердити сліди його польської культури та її присутности. В ці археологічні розкопи включено теж місто Перемишль та Перемиську землю. Найбільш детальні археологічні розкопи переведено в Перемишлі на Замковій Горі. Розслідження переведено у 1956-1964 роках.

У своїх розслідженнях на Замковій Горі в Перемишлі польські археологи замість слідів польської культури натрапили на щось зовсім їм протилежне, а саме на українські сліди.

Відкопано сліди оборонних валів княжого замку-твердині, теж сліди багатьох хат, що були відділені від замку його валами і становили властиве місто, яке мало свої власні укріплення. Один з польських археологів, що брав увасть в тих розкопах, Антоні Куниш у своєму звіті порівнює плянування вулиць княжого Перемишля з плянуванням княжого Києва часу Ярослава Мудрого: це плянування творило на сході міста, де були ворота, пізніше названі „Львівські ворота".

Під час тих розсліджень знайдено різну посудину, серед неї залишки великих двоушних ваз — амфор, яких ніде перед тим не знайдено в Польщі, але зате подібні найдено на території Києва. Далі найдено печать з олова князя Давида Ігоревича з часу між XI і XII століттями різні скляні браслети і бронзові нагрудні подвійні хрестики з постаттями Христа, Богородиці, святих, у нурті яких, мабуть, носили мощі святих.

Серед дальших розкопів на замковому майдані відкрито залишки собору св. Івана Хрестителя, який знаходився на найвищому узгір'ю замкового простору. У звіті про це відкриття д-р Анджей Жакі з Краківської Академії Наук, який сам його розслідував, виразно каже, що це залишки „будівлі святині, яка має руськo-візантійські прикмети". Цей собор був збудував із тесаних каменів князь Володар на початку XII стор. Польський літописець Ян Длуґош подає під роком 1126, що „Перемишль славний церквою на Замку, з тесаного каменя ... і що в цій церкві поховано князя Володаря". Під роком 1412 цей сам Ян Длуґош подає далі, що „Король Владислав Ягайло наказав церкву — собор на Перемиському Замку, збудовану величаво з тесаних каменів, у якій дотепер практиковано грецький обряд, пересвятити на католицький і на латинський обряд перелицювати, повикидавши з гробів і прах русинів". Під час розслідувань нашарувань землі, сучасних існуванню цього собору, між іншими речами було найдено тут було згадуваного вже князя Давида Ігоревича.

Але найбільшою сенсацією розкопів на Замковій Горі в Перемишлі було знайдення в 1960 році на розі вершка Замкової Гори слідів найстарших пам'ятників архітектури Перемишля — ротонди і палати. Виявлено тут фундамент круглої каплиці-ротонди по північному боці якої був

(Закінчення на стор. 3)

Д-р Володимир Гординський

КЛОПОТИ З ПОДОРОЖЖЮ В УКРАЇНУ

II.

Деякою несподіванкою для нас було те, що в літаку не подавали нічого ані їсти, ані пити. Дехто з нас мав у підручному баґажі сухарики, чеколяду і навіть знайшлися дві булочки. Ми чесно ділилися тим усім і так долетіли пізно уночі до Ірляндії, де літак мусів поповнити бензину. Аерофлот „позичив" бензину заводові Антонова і „Мрія" полетіла далі до Москви. Тут ми зустрілися з непривітною митною службою, яка вимагала, щоб ми виладували весь вантаж до їхнього маґазину, а там вони все перевірять і розділять, де треба... І мимоволі пригадалася замітка зі швайцарського часопису „Ґлявбе ін дер цвайтен Вельт" 1991/19 ч. 1., ст. 5, в якій згадується, що німецькі посилки Червоного Хреста передані Совєтському Червоному Хрестові в короткому часі появилися на чорному ринку, — і до безконтрольного розвантаження літака ми не могли допустити. Ніякі арґументи не помагали і серед гарячої дискусії полковник митної служби запросив нас до офіцерської їдальні на обід. Ми були голодні, бо 12 годин лету і кілька годин переконувань в бюрі митників ми майже нічого не їли. Обслуга і страви були такі, як у порядному західньому ресторані на Заході. Після обіду, коли ми повернулися до бюра, полковник ще нагальніше настоював на тому, щоб ми виладували літак. **Тоді пані Надія дуже рішуче заявила, що як не дістанемо дозволу летіти до Львова, то повертаємося з цілим баґажем до** Америки і повідомимо про це американську і світову пресу. Тільки тоді митники зворохобилися, кудись телефонували, сперечалися між собою і остаточно передали нас митній службі — в Києві. До Києва прилетіли ми на летовище Антонова. На нас чекала нова несподіванка. П. Буланенко, голова канцелярії летовища, повідомив нас, що митна служба домагається того самого, що й у Москві і рішуче не дозволяють летіти далі до Львова. Тут почалася дипломатина боротьба телефонами до Яворівського, Валені, Верховної Ради і знову докраю вичерпана пані Надія, в присутності офіцера митної служби звернулася до капітана літака Олександра Галуненка, полетіти до Румунії або до Ізраїля і залишити їм усе добро, що ми призбирали. Нагальність телефонічних розмов збільшилася і ми мали нагоду вивчити декілька нецензурних російських висловів. І тільки тоді прийшов дозвіл летіти до Львова, з тим, що мито перейдемо вже там на місці.

Але тут був ще не кінець. Львівське летовище замале і заслабе, щоб прийняти літак вагою понад 600 тонн з розп'яттям крил 290 стіп і треба було звертатися до військових властей за дозволом осісти „Мрії" на військовому летовищі в Стрию. Але начальник летовища відмовив, вияснюючи, що не має приказу начальства Треба було порушити цілий адміністраційний апарат Львова, включно з В. Чорноволом. І знову телефони.... Вкінці пощастило добитися до генерала Строґова, начальника летунської бази в Стрию. Його відповідь була: „Я є начальником бази в Стрию, але летовище підлягає генералові Іванову у Смоленську в Білорусі. І знову телефони до міністра оборони Язова, до Смоленська — і остаточно дозвіл прийшов.

У Києві на нас чекала делеґація Українського Уряду і суспільности: міністер охорони здоров'я Юрій Спіженко, Іван Драч, Володимир Яворівський, Іван Валеня, Сергій Конев, Буланенко з заводу Антонова, а з раніше прибулих Тарас Гунчак і декілька лікарів зі спеціялізованого шпиталя для дітей Чорнобиля у Львові. Вже був вечір, як ми доїхали з летовища до готелю „Київ". Там зустрів я Яворівського і сказав йому, що людині відходить охота працювати в таких умовинах, де годинами треба слухати нелогічні арґументи і бути виставленим на такі труднощі, щоб доставити шпитальний матеріял для хворих дітей. Яворівський сумно подивився на мене і сказав: „Лише два дні труднощів і ви вже знеохочуєтеся, а ми мусимо тут постійно жити." Мені зробилося прикро і я замовк, зрозумівши глузд тих кількох слів.

На другий день ми відлетіли до Стрия. На військовому летовищі нас вітали представники львівських і стрийських організацій з головою охорони здоров'я З. Криворучком і Іваном Гелем на чолі, при участі д-ра О. Миндюка, директора чорнобильського шпиталя у Львові разом зі штабом лікарів. Цілий вечір і цілу ніч тягарові авта під військовою і шпитальною контролею возили вантаж до шпиталя у Львові. На другий день офіцери митної служби разом з лікарями розпаковували і перевіряли добро, яке ми привезли. (Ця перевірка тривала три дні). В літаку залишилися тільки ті речі, які не були адресовані до шпиталя і на них чекало мито в Києві. „Мрія" після виладування вантажу вранці 22-го березня забрала нас до Києва. У Києві вантажем, який не був адресований до шпиталя, мав зайнятися д-р Гунчак і депутат Конєв.

Після короткого відпочинку ми відразу поїхали з міністром охорони здоров'я Спіженком, В. Яворівським і **І. Валенею до обласного шпиталя Києва у Пущі-Водиці.**

Закінчення буде.

Наступив...

(Закінчення зі стор. 1)

відуючи ідею всеросійськос ти.

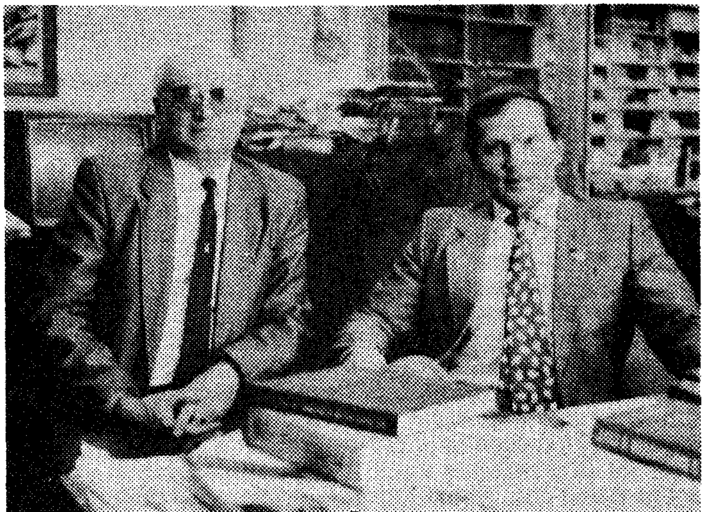
У відсутності Каспарова і Мурашова, Російська демократична партія схвалила свою політичну плятформу, у якій говориться, що комунізм і Комуністична партія СССР є головною перешкодою на шляху до соціяльного відродження і економічної поправи, — каже ТАСС. У плятформі також підкреслено, що партія повинна змагати до збільшення числа членів, розвинути широку кампанію перед виборами Бориса Єльцина на першого президента Російської федерації голосами упправнених до виборів громадян і співпрацювати з подібними реформістськими політичними партіями.

Без сумніву, що вихід Каспарова і його прихильників може сповільнити усі ці пляни і причинитись до розбиття. Поінформовані особи кажуть, що в цілому СССР існує тепер 300 антикомуністичних груп.

Травкин дуже часто зударяється у власній партії з людьми інших поглядів. Він сам належить до „твердого ядра" радикалів, які не тільки домагаються резиґнації з посту президента М. Горбачова, але готові перебрати з його рук керівництво імперією і завести чергове, тим разом „біле", безправ'я.

Національний...

(Закінчення зі стор. 2)

Ю. Кордіяк (зліва) і Я. Кендзьор в редакції „Свободи".

Львові та інших західних областях України 20-го—30-го червня при участі та активній підтримці УСЦАК. Сподіваємося, що наша плідна співпраця буде продовжена надалі. Зокрема сподіваємося на запрошення до Філядельфії на III Українську Спортову Олімпіяду в 1992 році. Згодом треба спільно докласти сил, щоб Україна виступила своєю командою на Олімпіяді. Ще восені організувала свою філію в Івано-Франківській області (Роман Гірняк), днями відбудеться установча конференція в Тернополі (Василь Шиян), проводимо роботу з спортовцями Волині, Закарпаття. Вони теж чекають на приїзд делегації УСЦАК у червні ц. р. Працює організаційний Комітет свята, який очолює Ярослав Кендзьор, нам активно допомагає голова обласного спорткомітету Мирослав Герцик, інші офіційні особи, чимало справ перейняли члени ради ФК „Карпати" і його президент Карло Мікльош. Підтримує нас Крайова Рада Руху.

— Як ви вже згадали, у Львові і інших містах Західньої України, відбудуться святкування 80-річчя СТ „Україна", в яких візьмуть участь збірні команди під прапором УСЦАК. Чи можете поінформувати наших читачів про стан підготови до цих святкувань?

Ю. Кордіяк: Останні політичні та економічні ускладнення в імперії в значній мірі ускладнили весь хід підготови свята, його нормальний перебіг. Однак, сподіваємося, що пройде все нормально, зуміємо прийняти гостей достойно. Думаю, що всі бурхливі сьогоднішні події в Україні не заслонять перебігу нашого свята, що має великий резонанс в нашому краю.

— Ви, пане Кендзьор, працюєте на пості заступника голови Комісії культури і духовного відродження та головою підкомісії фізичної культури, спорту і туризму Верховної Ради України. На цьому пості ви вже добилися деяких успіхів, маю на увазі в акції уневажнення на терені парляменту України, оподаткування спортових об'єктів. Що стоїть на перешкоді для цього, щоб врешті парлямент виніс конкретне рішення в справах усамостійнення українського спорту і цим уможливив офіційне визнання спортової України на терені МОК, УЕФА, ФІФА? З різних виступів і потягнень нам у вільному світі — виглядає — до цього немов би стремлять голова ВР України — Л. Кравчук, як і міністер закордонних справ України А. Зленко.

Я. Кендзьор: Справа усамостійнення українського спорту тісно пов'язана з усамостійненням держави. Національний спорт — це атрибут самостійної держави. Ця ідея все більше опановує усю громадськість України. Але вже сьогодні необхідно налагоджувати, якнайширші стосунки спортових діячів, дружин і окремих змагунів та з зарубіжними спортовими організаціями, інформувати МОК, УЕФА, ФІФА, Федерації з ділянок спорту про наші домагання і наміри. Адже, ми могутня, світова, спортова держава. Вже почали ми це робити. І її треба нарощувати. Одночасно реалізуючи в Україні усі організаційні передумови, прийняття наших Федерацій і спортових організацій, повноправними членами аналогічних міжнародних.

— Нав'язуючи до підписаного договору між УСА і УСЦАК у справі поїздки збірних УСЦАК на святкування 80-річчя СТ „Україна", які дальші пляни має УСА, чи інші спортові організації в Україні, щодо контактів і майбутньої співпраці між цими спортовими організаціями?

Я. Кендзьор: Вважаю, що УСА і УСЦАК розпочали надзвичайно важливу справу. Розсіяла доля нас по усіх усюди. Здається, немає куточка на землі, де не було б української людини і де не зважаючи ні на що українство дає собі раду, живе і розвивається. Наше завдання — засобити спортові, сприяти контактам, зустрічам, об'єднанню. Це необхідно нам усім і тим, що перебувають на теренах Матері-України і тих, що в чужинецьких краях. Нашою найближчою метою є: відзначити 80-ті роковини СТ „Україна" — затіснити контакти між окремими спортовими клюбами і дружинами, — подумати разом про організацію і проведення Всесвітнього Українського фестивалю, не чисто спортового, а можливо культурологічно-фольклорного пляну...

— Чи є у вас ще якісь думки з якими ви бажали б поділитися з нами?

Я. Кендзьор: Безмежно вдячний за сердечні зустрічі, за те, що були для нас взірцем національного патріотизму і самозбереження. Дай нам Боже разом мудро розпорядитися шансом, що дала нам історія, і усім спільно змовити молит у храмах соборної української держави. Дякую!

— Щиро дякую вам дорогі наші гості і бажаю щасливого повороту в Україну!

Розмову перевів Омелян Твардовський.

Наш княжий...

(Закінчення зі стор. 2)

получений з нею фундамент прямокутного будинку. Польський архітект Юзеф Фразік, думає, що ці будівлі були побудовані на переломі X і XI століть. Він твердить, що вони подібні до ротонд та палат з території давнього Великого-Моравського князівства, що їх знайдено у теперішній Чехії, Словаччині, Мадярщині, на Шлеську і в Малопольщі (Краківське воєвідство).

Польщу оббігла сенсаційна вістка, що знайдено слід польської культури в Перемишлі. А тим часом, історичним фактом є, що всі ті ротонди, чи то чеські чи польські чи українські, є витвором культури Кирило-Методіївського східнього слов'янського обряду, яких ширився зі сходу на захід бо так ішли святі Кирило і Методій, несучи між слов'ян християнську віру в їхньому обряді, — через українське Закарпаття і Прикарпаття у Польщу і Чехію. Тому маємо скрізь у тих краях такі ротонди-церкви з часу IX і X століть. Церковно-слов'янський обряд затримався в Україні посьогодні але на заході в Чехії чи Польщі його витиснуло наступаюче латинство. Сьогодні вже самі поляки не заперечують, що заки Польща перейшла на латинський обряд, перше християнство прийшло до них до Малопольщі і там його прийняли завдяки місії свв. Кирила і Методія. Теперішній Папа Іван Павло II був проголосив св. Кирила і Методія апостолами слов'ян.

Мирослав Німців подає за Володимиром Січинським, що тип церков ротонд був поширений в Україні від дуже давніх років першого сторіччя, і що чеські дослідники вважають, що тип ротонд, поширений в Центральній Европі, зокрема на Подунаю, залежний від Київської Русі. Названий Подунай — це Закарпатська Україна.

Отже ротонда відкопана в Перемишлі — це не польська „знахідка" а витвір місцевої української культури християнства східнього слов'янського обряду, яке вже існувало в Перемишлі ще до офіційного прийняття християнства за князя Володимира в 988 році. Це християнство існувало вже тоді і на інших українських землях. Підтвердження цього знаходимо у звіті польського археолога Анджея Жакі, який крім розкопів в Перемишлі робив подібні розкопи і у Холмі. Розкопи переведені у Холмі в 1959 році виявили залишки подібної палати, а при ній подібної церковної будівлі — ротонди. Д-р Жакі називає цю палату „Палятіюм Данєля Ґаліцкеґо".

Відкопані українські сліди в Перемишлі, як і у Холмі, були не до сприйняття для тодішніх шовіністично наставлених до українців польських чинників. Даймо знову тут слово згадуваному польському археологові з Краківської Академії Наук, д-рові Анджеєві Жакі: у примітках до свого звіту до Польської Академії Наук в Кракові він написав, що музейні працівники та адміністраційні чинники створювали перешкоди для тих розкопів, та врешті у 1965 році їх заборонили, наказуючи відкриті розкопи засипати та зрівняти землею! Це дослівно наведені слова д-ра Жакі, — каже Мирослав Німців у своїй цінній праці.

Земля знову закрила українські історичні сліди в Перемишлі, але відкритої правди полякам вже годі заперечити. Розслідженa таки самими поляками українська історичність Перемишля сьогодні говорить сильніше за всі письменні джерела, що Перемишль — це княжий город його автохтонного українського народу.

ВИСТАВКА З. ГОЛУБЦЯ

Ню Йорк. — Об'єднання Мистців Українців в Америці запрошує на відкриття виставки скульптури Зенона Голубця, яке відбудеться тут у неділю, 5-го травня, о год. 1-ій по полудні у Галерії ОМУА, 136 Друга авеню. Виставка буде відкрита в будні від 6-ої до 8-ої год. вечора, в суботи і неділі — від 1-ої до 8-ої год. вечора і триватиме до 13-го травня.

Відзначено...

(Закінчення зі стор. 1)

І ця маленька дівчинка знає про Чорнобиль.

Шахтарі і студенти у спільному поході протесту.

Міліціянти і чорноберетники у сутичці з демонстрантами.

сах, Дніпропетровському Запоріжжі, Рівному, Лубнах, Кременчуку, Одесі, Чернігові, Сумах, Луцьку, Чернівцях, Луганському, Донецькому та в багатьох інших великих і менших містах і селах України.

Не дрімали в цей час і всюдисущі загони міліції особливого призначення. Як стало відомо з неофіційних, але добре поінформованих джерел, до Києва 23-го квітня прибули підрозділи органів внутрішніх справ та загони міліції особливого призначення з Харкова — 380 осіб, з Дніпропетровського — 200, Запоріжжя — 220, Миколаєва — 320, Херсону — 320; крім того прибули міліціонери та змопівці з Житомирської, Черніговської, Черкаської областей, частина автобусами, частина поїздами. 23-го квітня, під час студентської акції, на вулицях столиці чергували міліціонери не тільки з Києва, а й з Полтави, Хмельницького та інших міст.

У Криму, на Вінничині та в інших областях східньої та центральної України жалобні мітинґи пройшли у щільному оточенні міліціянтами та змопівцями.

Відзначили День Жалоби також і в Білорусії, де сотні тисяч людей з запаленими свічками пройшли вулицями міст і столиці Білорусії. В Мінську у цей день заклали пам'ятник жертвам чорнобильської катастрофи, а страйкком в Орші припинив бльокування залізниці. У день загальної жалоби тут також припинилися політичні пристрасті і засвітилися свічки.

ТОВАРИСТВО СВЯТА СОФІЯ — КОМІСІЯ ПАТРІЯРШОГО ФОНДУ

повідомляє:

на **ПАТРІЯРШИЙ ФОНД** зложили

III-91

2,905.98 дол. — зі спадку бл. п. Семена Костіва (Ню Йорк);
1,585 дол. — Українське Патріярхальне Т-во — Відділ: Баффало, Н. Й. (остання рата зі збірки за 1990 рік);
500 дол. — д-р Петро Пшик (на поміч церкві в Україні з винайму площі);
120 дол. — Володимир Дебайло (річний даток);
по 100 дол. — Іванна Назаревич (на поміч церкві в Україні), д-р Теодозій і Любомира Крупа, Василь і Дарія Пасічняк;
по 50 дол. — Маркіян і Люба Онуферко (в пам'ять бл. п. мґр. фарм. Константина Медвідського), на беатифікаційний процес Кир Андрея Олена М. Мартинюк, Софія Андрушків;
30 дол. — д-р Дмитро і Дарія Кострубяк (Коляда);
25 дол. — Марія Оксана Бачинська;
по 20 дол. — Петро й Олена Папроцькі (замість квітів на могилу бл. п. д-ра Володимира Процюка), Порфірій і Тамара Панкевич;
10 дол. — Петро Грицак.

На радіопрограму „Голос Української Діяспори" зложила:
300 дол. — Українська Щадниця у Філядельфії, Па. (даток за жовтень, листопад і грудень 1990 р.).

У пам'ять бл. п. д-ра Романа Осінчука, зложили:
по 100 дол. — д-р Ахіль і Віра Хрептовський, Марта, Стах і Андрій Ярош, Володимир і Катерина Воловодюк, д-р Богдан Гординський;
по 50 дол. — д-р Осип і Лідія Орishкевич, Володимир і Наталія Грицин, д-р Евген Стецків, д-р Богдан Ґарбовський;
20 дол. — Софія Теслюк.

Листа ч. 0073А — Коляда Українського Патріярхального Т-ва відділ: Гемпстеад, Н. Й., Микола Курчак — голова, зложили:
385 дол. — Відділ Патріярхального Товариства — дохід з базару;
по 100 дол. — Кухня — бінґо I, Кухня — бінґо II, Микола Курчак;
по 50 дол. — Сестрицтво Вервиці, д-р Юрій Солтис;
40 дол. — Пластова Станиця;
30 дол. — Евгенія Квозко;
по 25 дол. — Відділ Союзу Українок, Відділ Українського Народного Союзу, Ольга Берч, о. протопресв. Іван Терлецький, Василь Захарія, Орест Дацків, Мирон Корнага, Степанія Саґата, Володимир Романюк, Володимир Шпачинський;
по 20 дол. — Ольга Мандибур, Богдан Копистянський, інж. Богдан Подолюк, Славко Курчак, Евгенія Клюба, Емілія Гирд, Дмитро Жеграй, мґр Атаназій Сваричевський;
15 дол. — Марія Бродило;
по 10 дол. — Відділ Провидіння, Марія Сидор, Марія Олинець, Марія Дідора, Йосиф Хома, Катерина Яворська, Михайло Рій, Іван Матлос, Михайло Драбик, Еміліян Ільницький, Лукіян Ярош, Степанія Маланчук, Яким Курчак, Ольга Маліґловка, Зеновія Зарицька, Богдан Курчак;
7 дол. — Степан Сенюк.

Листа ч. 1921 — Коляда 1990-1991 в Бостоні, МА. — збирав Степан Сідлярчук, зложили:
40 дол. — Ярослав і Люся Чайківський;
по 25 дол. — Степан Сідлярчук, Михайло Насаль;
по 20 дол. — д-р Іван Дідюк, Яків Шеґрин, Володимир Оленяк;
по 10 дол. — Дмитро Мельник, д-р Ярослав Рожанковський;
5 дол. — Давид Пончак.

Українське Патріярхальне Т-во — Відділ: Баффало, Н. Й. — Зенон Боднарський, референт Патр. Фонду. Збірка у пам'ять члена управи відділу — скарбника бл. п. Михайла Курляка, зложили:
24 дол. (30 кан. дол.) — родина Червоногродський;
по 10 дол. — Михайло і Марія Курляк, Петро Наминанік, Осипа Денека, Дмитро і Марія Дранка, Тадей Михаськів, Ольга Попадин.

Товариство Свята Софія — Комісія Патріяршого Фонду — складає щиру подяку усім вельмишановним жертводавцям і збірщикам.

Всі датки на Патріярший Фонд Товариства Свята Софія можна відтягати від податку: IRS No.: 23-7380645.

Всі чеки просимо виписувати на:

St. Sophia Religious Association — Patriarchal Fund

та пересилати на адресу:

7911 Whitewood Rd., Philadelphia, Pa. 19117

П'ЯТЬ ПРИЧИН ЧОМУ НАМ ПОТРІБНО ПІДТРИМУВАТИ ІВАНА ДЕМ'ЯНЮКА

1. „Мушу сказати, що я переконаний, що вирок суддів в Ізраїлі був несправедливий..."
   — Лорд Томас Деннінг
2. „Мені не відома ніяка інша судова справа в якій потоптано так багато процедур загально прийнятих міжнародними чинниками".
   Професор Віллем Ваґенар, автор книжки „Розпізнаючи Івана: Наукова праця з легальної психології", Вид. Гарвардського Університету.
3. „Якщо Іван Дем'янюк, в невинності якого я повністю переконаний, буде повішений на шибениці Айхмана, то прийде день коли держава Ізраїль буде сидіти на лаві підсудного".
   — Патрик Бюкенан.
4. „На мою думку ця справа смердить... Прошу розглянути справу американського громадянина Івана Дем'янука і поведінку Відділу спеціяльних інвестиґацій (ОСІ) в нашій країні".
   — Конґресмен Джеймс Трафікант (демократ, Огайо), „Конґресовий рекорд" з 20-го червня 1989 р.
5. „Вірю, що історія не забуде справи Дем'янюка, так як не забула справи Дрейфуса".
   — Граф Ніколай Толстой

Після дванадцяти років наполегливих і невтомних зусиль ми осягнули багато. За свою подивогідну відвагу та витривалість Іван Дем'янюк — невинна жертва — заслужив на гідну оборону перед ізраїльським Верховним судом. Без Вашої негайної фінансової допомоги така оборона не буде можливою. Просимо допомогти нам успішно завершити останній етап цього страхіття-примари, яка триває вже понад дванадцять літ.

Просимо висилати пожертви на:

John Demjanjuk Defense Fund
P.O. Box 92819
Cleveland, Ohio 44192

Відвідини С. Конєва у столиці ЗСА

С. Конєв у бюрі конґресмена Б. Сарпаліюса.

На чотириденних відвідинах влаштованих Бюром Українського Народного Союзу, Сергій Конєв, активіст Руху та депутат Верховної Ради СССР, мав змогу зустрічатися з членами Конґресу ЗСА, офіційними чинниками Уряду президента Джорджа Буша та місцевою українською громадою.

Зустріч д-ра С. Конєва розпочалася з відвідин Державного департаменту, де він провів кілька годин часу та де на бажання цього ж таки департаменту зустрічався з працівниками з різних відділів, що мають до діла з справами СССР і питаннями його республік. На закінчення цих відвідин відбулася зустріч з Киртісом Камманом, заступником асистента державного секретаря.

У цій зустрічі, як і в усіх наступних, депутат з України постійно підкреслював, що стремління окремих республік до незалежности постійно зміцнюється. Він також кожночасно звертав увагу на те, що ці стремління базуються на націоналізмі та економіці. Крім цього С. Конєв постійно підкреслював, що центр є проти вільного ринку, бо це заліквідувало б головну ролю Комуністичної партії, чого вона ніяк не хоче і тому вдається до різних заходів включно із заохоченням міжнаціональних конфліктів.

Для обговорення економічних спілкувань ЗСА з Україною С. Конєв зустрічався з Андрієм Бігуном з Департаменту торгівлі, який зорганізував зустріч із студентами Джорджтавнсь кого університету, випускниками відділу комерційної діяльности, що вибираються впродовж літніх місяців працювати в Україні над економічною реформою. Їх запросив д-р С. Конєв відвідати Дніпропетровське, де він для них зобов'язався зорганізувати зустрічі.

Відбулися ще зустрічі з республіканським конґресменом з Каліфорнії Деном Рорбахером, республіканським конґресменом зі стейту Монтана, Роном Марлені, який виявив своє українське походження, з президентом Американської федерації праці та Конґресу індустріяльних організацій Лейном Кірклендом, демократичним конґресменом з Огайо Едвардом Фігеном, республіканським конґресменом з Пенсильванії Доном Ріттером, демократичним конґресменом з Тексасу Биллом Сапаліюсом з литовського роду та сенаторами: республіканським з Кольорадо Френком Бравном і демократом з Мишиґену Доном Ріґлем. У цих зустрічах американські законодвці ставили багато питань. На першому пляні в них були питання економічної допомоги для СССР і тут С. Конєв старався їх переконувати щоби будь-яка допомога ішла до республік, а не до центру. Торкалися справ суверенітету республік, українських нежалежних профспілок, д-ра Степана Хмари, впливу референдуму та нуклеарних реакторів на території України. Ще була зустріч з Пейдж Саллівав з бюра д-ра Збіґнєва Бжезінского та з Карлом Страйпсом, директором спеціяльних завдань Литовсько-американської асоціяції, з Орестом Дейчаківським і Джаном Фінерті з Комісії безпеки та Співробітництва в Европі.

Український та російський відділи радіопрограми „Голос Америки" провели з д-ром С. Конєвим інтерв'ю, це саме зробили також Джоан Бічер з новинкового відділу „Голосу Америки" та Ксен Смайлі з газети „Лондон Телеґраф". На закінчення була зустріч з українською громадою.

Перекладчиками на зустрічах д-ра С. Конєва були Володимир Діброва, Юрій Саєвич, А. Бігун і Евген Іванців.

ЗУСТРІЧ З НАШОЮ МАРТОЮ

Щасливою і незвичайно корисною у своєму результаті була ідея 49-го Відділу СУА у Баффало влаштувати зустріч громадянства з Мартою Переймою. До речі, зустріч була заплянована вже віддавна, але зреалізовано її щойно 10-го квіт ня цього року, а це тому, що у М. Перейми бракувало часу і треба було чекати відповідної нагоди. Така нагода прийшла.

Цим разом використано час Мартиних відвідин її рідних (матір, братів) у Баф фало. Це є рідне місто Марти. Тут вона прийшла на світ, тут в наслідок батьківського виховання, як також під впливом церкви, Пласту, „Рідної Школи", оформлювалася її українська свідомість і духовість взагалі. У Баффало здобула освіту — від початкової до вищої включно. Була студенткою Баффалівського університету, студіювала у відділі політичних наук. Тут здобула ступінь бакалявра, згодом поглибила свої студії в тій же ділянці в університеті Карлтон — в столиці Канади Оттаві, і завершила їх ступенем маґістра.

В часі студій в Баффалівському університеті була активним членом Українського Студентського Товариства (УСТ), яке існує при цьому університеті. В хроніці Товариства записано, що в 1970 році М. Перейма була членом управи, займаючи становище корес понденційного секретаря. В тому часі Українське Студентське Товариство видавало навіть свою газетку, що звалася „Початки". У списку членів редакції є і прізвище Марти. В 1972 році М. Перейма стала головою УСТ. За її головства УСТ проявило дуже інтенсивну діяльність. Правою рукою М. Перейми була тоді друга Марта, Марта Гаврилюк (зам. Шевчук). З перспективи часу, сьогодні, можна сказати, що високий рівень, до якого було піднеслося тоді УСТ, це в основному заслуга двох Март — Перейми і Гаврилюк-Шевчук.

Освіту з обсягу українознавства М. Перейма здобула у „Рідній Школі" в Баффало. Іспит зрілости склала в 1968 році.

Такою наша Марта пішла у світ на свій власний, як то кажуть, хліб. Працює в Інформаційній аґенції у ЗСА в ділянці міжнародного культурного обміну і відповідає за програми обміну з Китаєм і Монголією. З вис тавками досить часто буває в СССР, в тому числі і в Україні, як провідник (ґід). Про ці виставки, про відгуки на них з боку відвідувачів, Марта дуже багато розказала учасникам зустрічі. Поділилася вона, очевидно, і своїми враженнями, винесеними із місць, де ці виставки відбувалися. Розказала наша гостя про свої поїздки в СССР. В 1987 році влаштовано там виставку „Інформація в житті ЗСА". Виставка пройшла тоді з успіхом у Києві і в Ростові на Дону. Виставка в 1988 році мала назву „Багата на книжки Америка". Проходила вона в Академгородку в Сибірі, в Мінську і Тбілісі.

В 1990 році Марта відбула дві поїздки до СССР. Під час першої поїздки була влаштована виставка у Донецьку. Виставка мала назву „Плянування в ЗСА". Друга виставка, восени, про йшла у Бресті (Білорусія), Одесі і Волґограді. Була це книжкова виставка і мала назву „Боротьба за свободу: ЗСА у Другій світовій війні". Свої розповіді Марта ілюструвала прозірками. Ось відгуки відвідувачів виставок, які проходили по українських містах:

„Виставка дуже цікава для спеціялістів. Приємно, що багато ґідів володіє українською мовою. Дякуємо за проспект — надрукований по-українському".

„Дуже вдячний за змогу прочитати звернення президента Сполучених Штатів — Джорджа Буша на рідній мові та змогу вести розмову на рідній українській мові з україномовними провідниками на виставці. Але було дуже сумно за відсутність українського національного жовто-блакитного прапора".

„Дуже вдячний за виставку, а ще більш за повагу до нашої республіки, за прекрасну українську мову".

Не бракувало відгуків з гумором, як ось цей: „Вельмишановний Джордж Буш! Мені дуже сподобалася ваша виставка. А тепер я хотів би Вас відвідати в Америці та в Білому Домі. Пришліть квитки. Зі мною буде ще 32 осіб. Чекаю нетерпеливо!"

Були це відгуки, записані у „Книзі зауваг". Не можна не згадати і усних привітів, що їх українці передавали для земляків в Америці. Вони просили українських провідників-ґідів: „Передайте, будь ласка, низький поклін нашим рідним і далеким в Америці — тим, які зберегли і зберігають нашу рідну українську мову, культуру й правду про вітчизну. Ви є наша надія, ви є наша майбутність!"

І Марта передала ці слова вітання учасникам зустрічі, пояснивши: „Такі слова повторювалися сотні разів українцями в Україні, з якими ми зустрічалися. А мені особливо приємно передати цей привіт, цю подяку, жителям мого рідного міста Баффало".

А які враження, які міркування привозила Марта Перейма з собою, вертаючись із своїх поїздок? Різні. Перш за все, не такою вона побачила Україну, якою бачити надіялася. Реальна Україна виявилася не тою, яку Марта леліяла у своїй уяві. Реальна Україна — сплюндрована і духово, і матеріяльно. Русифікація досягла великих розмірів, особливо у Донбасі і на півдні України. Але проблиски національної свідомости видно і там. І це дає причину вірити у краще майбутнє України.

В Одесі Марту заарештували. Цю неприємну пригоду схарактеризувала вона так: „В Одесі мене заарештували. Просто мені хотіли нагадати, хто там має владу, — ану ж я забула, що знаходжуся в Совєтському Союзі. Перед тим я ніде арештувань не зазнавала. Тому ця справа мене зацікавила. Це МВД зайнялося цією справою (може й хто інший). Після інциденту від місцевої міліції ми довідалися, що розпорядження („указание") на арешт уже чекало на мене. Молодий міліціонер просто не міг мені подивитися в очі — так було йому соромно. Казав, що „хуже никуда" (гірше не може бути). Дивно! Як мало ми дійсно знаємо про дії, які проходять в сучасному Совєтському Союзі, і якими помилковими є наші припущення про зміни, що там відбуваються. Стара інерція, виходить, працює там ще дуже добре. Протокол я відмовилася підписати (не знати, що могли зробити з моїм підписом), а вони аж „пінилися". Мусіли скликувати свідків, щоб підписали в документі, що я відмовилася його підписати".

Як підсумок Мартиних міркувань, годиться зацитувати оцей уривок з її розповіді: „Покидаю Союз голов но з прикрими, сумними враженнями та й з великою тривогою. Щоб знайти хліб, часто приходилося оббігти 4—5 крамниць. Це не потішаюче явище! Крім недостатку масла, яєць, м'яса, молока, сира, цукру, — тепер важко знайти й купити звичайну посуду, голки, папіроси, сірники, а найновіше вже і солі нема. Замість взятися за справу і перестати запевняти людей, що „буде краще", партапарат використовує ситуацію і витворює різні міжнаціональні, реґіональні й релігійні конфлікти. Теж розпалює пристрасті. Одні застра шують, а другі бояться громадянської війни".

Після доповіді присутні мали ще можливість оглянути своєрідну виставку фотографій, жетонів, брошурок, листівок, сувенірів. Були фотографії з мітинґів, демонстрацій і страйку шах тарів у Донецьку, — з демон тажу пам'ятника Ленінові у Львові, із святкувань Січневих роковин в 1990 році в Києві, з козацького свята у Запоріжжі минулого року.

Учасників зустрічі було досить багато, близько 100 осіб. Зустріч відкрила голова 49-го Відділу СУА Анна Поліщук. Гостю представила Ірина Лаврівська. Після доповіді були ще запитання. Було запитання про Чорнобиль, на яке Марта відповіла, що в тих сторонах вона не бувала. Там, з огляду на загрозу для здоров'я, виставок не влаштовували.

По закінченні офіційної частини з гостею Мартою Переймою можна було порозмовляти і обмінятися думками при каві і солодкому. Перекуску приготови ли членки 49-го Відділу Марія Дранка, Ева Ковтало, Василина Остащук, Олена Хомин, які творять господарський сектор в Управі Відділу. Помагали їм й інші членки. Так, наша Марта може бути тепер тільки гостею. Постійно вона проживає в Арлінґтоні і тісно зв'язана з українською громадою у Вашінґтоні. Про теперішню діяльність Марти Перейми можна довідатися із статті — поміщеної в газетці, яку видає Вашінґтонська українська громада. Газетка має назву TWG News. Стаття про Марту є в числі за липень-серпень 1989 року.

Михайло Лоза

Л. Лук'яненко...

(Закінчення зі стор. 1)

каторги. Такий вирок Лук'яненко отримав за організацію Української Робітничо-Селянської Спілки, чим намагався реалізувати право республік на вихід із СССР. Це право стверджувала діюча тоді сталінська конституція. У статуті і в своїй діяльності Українська Робітничо-Селянська Спілка визнавала лише мирні, конституційні методи досягнення мети.

Далі Ф. Бобков твердить, що у 70-их роках Л. Лук'яненка знову заарештували за створення націоналістичної організації та за прямі зв'язки з бандерівськими центрами за кордоном. Це також наклеп, бо Лук'яненко був арештований і засуд жений за „антисовєтську аґітацію і пропаґанду". У справі не було жодних доказів на зв'язки Лук'яненка з закордонними земляками.

Бобков звинувачує Лук'яненка у знесенні пам'ятника Ленінові в Івано-Франківському та спорудженні там пам'ятника С. Бандері. Але і до цього Л. Лук'яненко не має жодного відношення. Це питання вирішувалося місцевими органами влади.

Л. Лук'яненко домагається, щоб у журналі „Театральная Жизнь" надрукували спростування наклепницьких відомостей про нього і відшкодували моральні збитки за надрукування нак лепів в сумі 100,000 рублів. Народний депутат України також вимагає, щоб генерала КҐБ Бобкова притягли до карної відповідальности за ст. 130 частина третя КК РСФСР і ст. 225 частина друга Громадянсько-процесуального кодексу РСФСР.

Як уже інформовано, 4-го лютого до Дзержинського районного суду Москви представник УРП Михайло Крулько подав скаргу також на голову КҐБ Владіміра Крючкова за наклепи на УРП. Суд призначав двічі зустріч у суді, але В. Крючков ні разу не з'явився і не прислав до суду жодних доказів своїх тверджень. Суд надіслав голові КҐБ СССР попередження з приводу його непошани до суду.